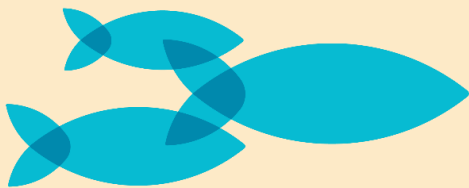
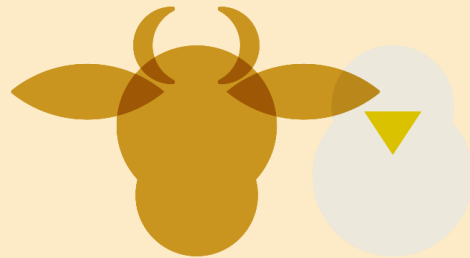

Hållbar Livsmedelskedja

Årsrapport 2024

Förord

Läget i världen är allvarligt, med fortsatt höga utsläpp av växthusgaser, förlust av värdefull natur och en politisk instabilitet. Vi ser katastrofala effekter av klimatförändringar med bland annat översvämningar och bränder runt om i världen. Effekter som inte minst påverkar matproduktionen och skapar brist på råvaror som i sin tur genererar stigande matpriser.

I Sverige behöver vi stå rustade för att skapa en hållbar livsmedelskedja och klara vår egen matförsörjning. I det perspektivet är det arbete som sker inom initiativet Hållbar Livsmedelskedja särskilt viktigt. Svenska företag har arbetat länge med hållbar utveckling, nu behöver det intensifieras och den gemensamma färdplanen ”*Det svenska handslaget för en hållbar livsmedelskedja*” är ett steg i den riktningen.

Att femton konkurrerande livsmedelsföretag har lyckats enats om 45 delmål inom åtta olika målområden i en gemensam färdplan är imponerande och unikt. Det har sannolikt inte skett någon annanstans i världen. Men orden i handslaget betyder ingenting om de inte omsätts i handling. Nu är det tid för genomförande och det är många som behöver ställa om och ändra sina invanda beteenden för att målen ska uppnås, kurvorna ska vända och den framtid vi går tillmötes ska bli hållbar.

Förändringen gäller hela livsmedelskedjan och omfattar produktionsvillkor, teknik, inköpsrutiner, affärsmodeller, kunderbjudanden och matval. Vi behöver alla, utifrån våra respektive roller och möjligheter, dagligen göra de medvetna valen för att ta oss fram i en hållbar riktning. Det är när vi gör det tillsammans och samtidigt som en större förändring är möjlig.

Jag önskar nu se att svenska livsmedelsföretag tar ledarrollen i omställningen av matsystemet och att Sveriges regering, svenska myndigheter och andra betydelsefulla aktörer i samhället också prioriterar och fokuserar på detta viktiga arbete utifrån sina respektive positioner.

Gustaf Lind, Generalsekreterare på Världsnaturfonden WWF

Innehåll

Förord.....	2
1. Kurvorna måste vända.....	4
2. Initiativet Hållbar Livsmedelskedja.....	5
3. Ett handslag för gemensamma mål.....	5
3.1 Grunden för en hållbar utveckling.....	6
3.2 En mer hållbar produktion av livsmedel.....	6
3.3 Ett mer hållbart utbud av livsmedel.....	7
3. En första uppföljning av målen.....	7
3.1 Mål som företagen har nått eller är nära att nå.....	7
3.2 Mål som företagen har en väg kvar för att nå.....	8
3.3 Mål som företagen behöver arbeta med kontinuerligt.....	8
4. Aktiviteter under 2024.....	9
4.1 Kvartalsmöten.....	9
4.2 Kunskapshöjande webinarium.....	10
4.3 Fokus på jordbruk och sjömat.....	10
4.4 Externa aktiviteter.....	10
4.5 Annat som har gjorts.....	10
5. Mer information.....	11
5.1 Kontaktpersoner.....	11
5.2 Några röster om samarbetet.....	11

1. Kurvorna måste vända

År 2024 uppmättes den varmaste medeltemperaturen på jorden någonsin, sedan mätningarna startade på 40-talet. Vi ser i dag effekter av den globala uppvärmningen runt om i världen. Det skapar instabilitet i matsystemet när vädret inte går att lite på. Under året drabbades olivodlingar i södra Europa av torka och bränder, vilket trissade upp priset på olivolja. Torka och bränder härjade också i Brasilien och kaffepriserna steg markant p.g.a. ovanligt dåliga skördar. Även svenska bönder vittnar om utmaningar i och med förändrade väderförhållande.

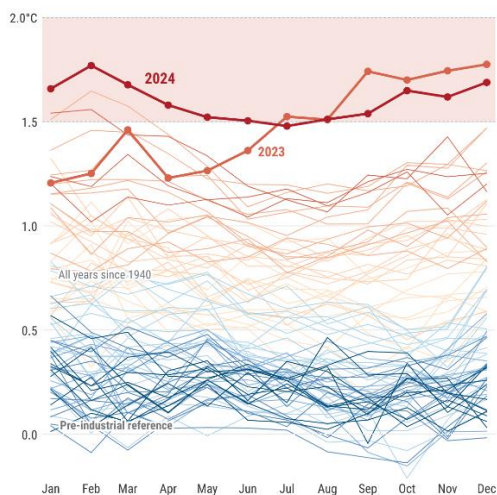

Bild 1. Tabellen till vänster visar att 2023 och 2024 uppmättes de högsta globala temperaturavvikelserna någonsin (Källa: Copernicus Climate Change Service). Bilden till höger visar bränder i Amazonas 2024. (Foto: WWF)

På sidan om klimatkrisen pågår en naturkris. Arter och ekosystem försvinner i en takt som aldrig tidigare. 2024 års upplaga av WWF:s *Living Planet Report* visar bl.a. att populationer av vilda ryggradsdjur i snitt har minskat med 73% sedan 1970. Krig och konflikter påverkar livsmedelsproduktionen och den globala handeln. I Sverige är vi i dag inte bara beroende av import av råvaror för livsmedelsproduktionen, utan också av insatsvaror som t.ex. konstgödsel. Störningar i handelsled påverkar den svenska försörjningsförmågan.

Allt det här är oroande och gör att vi behöver tänka om när det gäller hur och var maten produceras och vad vi ska välja att äta. Kurvorna måste vända för att även kommande generationer ska tillgång till god och näringsrik mat. Det är stora, omfattande förändringar av matsystemet som krävs när allt är sammanlänkat. Det är bara i samverkan som den nödvändiga omställningen kan göras. Näringslivet och livsmedelsföretagen behöver göra sitt, liksom politiken, offentlig verksamhet och allmänheten. Hela livsmedelskedjan berörs från jord till bord. Från primärproducent, via handel, restaurang och storkök till slutkonsument.

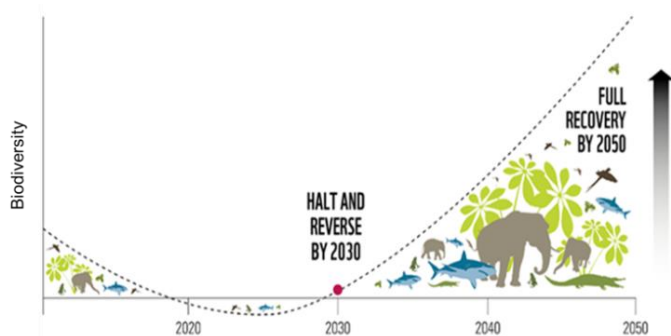

Bild 2. Grafen visar den senaste tidens nedåtgående trend för den biologiska mångfalden och behovet av att vända kurvan fram till 2050 (Källa: WWF).

2. Initiativet Hållbar Livsmedelskedja

I Sverige har vi ett unikt samarbete i företagsinitiativet Hållbar Livsmedelskedja. Det har pågått sedan 2015 och består av ett stort antal betydande svenska livsmedelsföretag som tillsammans med Världsnaturfonden WWF Sverige regelbundet träffas, diskuterar utmaningar och gemensamt stakar ut vägen framåt mot en mer hållbar livsmedelskedja. Läs mer om initiativet på [Start - Hållbar Livsmedelskedja \(hallbarlivsmedelskedja.se\)](https://www.hallbarlivsmedelskedja.se)

I slutet av 2024 ingick Arla, Axfood, Coop, Fazer, Findus, ICA, Lantmännen, Lidl, Löfbergs, Martin & Servera, Menigo, Orkla Foods Sverige, Scan Sverige, Scandi Standard, Polarbröd och Unilever i initiativet. Nyttillskottet i gruppen är Lidl som blev ombord 2024.

Bild 3. Loggorna visar de företag som var med i HLK vid utgången av 2024.

Under de första åren då initiativet fanns lades grunden för samarbetet genom att företagen definierade vad hållbarhet betyder för livsmedelssektorn. Läs mer om det i dokumentet ”Hållbara Produkter” som finns på hemsidan [Publikationer - Hållbar Livsmedelskedja](https://www.hallbarlivsmedelskedja.se/publikationer). De två senaste åren har fokus för samarbetet varit att ta fram en gemensam färdplan och sommaren 2023 lanserade ”Det svenska handslaget för en hållbar livsmedelskedja”. Alla företags vd-ar har nu skrivit under på att arbeta i enlighet med färdplanen som innehåller åtta målområden och 45 delmål.

3. Ett handslag för gemensamma mål

”Det svenska handslaget för en hållbar livsmedelskedja” är företagens gemensamma färdplan. Färdplanen tar ett brett grepp om hållbarhetsutmaningarna och inkluderar de grundläggande områdena klimat, biologisk mångfald, resurseffektivitet och mänskliga rättigheter.

Bild 4. 2023 lanserade HLK den gemensamma färdplanen ”Det svenska handslaget för en hållbar livsmedelskedja”.

Förutom de grundläggande målen som gäller alla företag finns specifika mål för hållbar produktion av kött, ägg, mejeri, växtbaserat och sjömat. Därtill finns mål som gäller hållbart utbud och konsumtion.

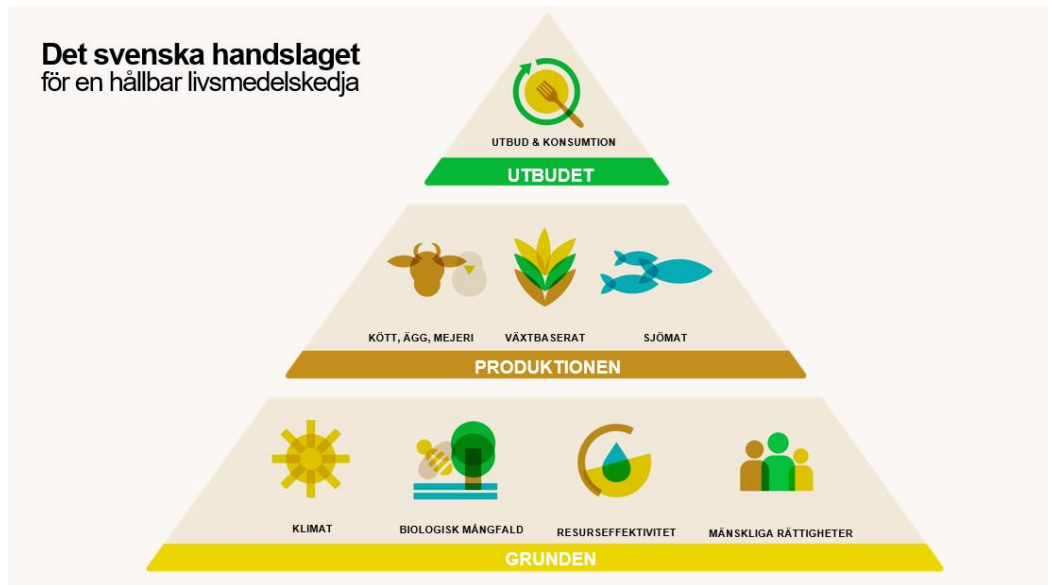

Bild 5. Färdplanen innehåller åtta målområden och 45 delmål strukturerade utifrån pyramiden ovan med en hållbar grund, en hållbar produktion och ett hållbart utbud.

3.1 Grunden för en hållbar utveckling

De grundläggande målen innebär sammanfattningsvis att...

- Minska **klimatavtrycket** genom hela värdekedjan för att möta 1.5 graders-målet.
- Minska negativ påverkan samt skydda och återskapar **biologisk mångfald** på land, i hav och i sötvatten.
- Hushålla med **jordens resurser** och prioritera cirkulära system samt material från förnybara källor.
- Ha anständiga **arbetsvillkor** i hela leverantörskedjan och värna **lokalfolkningars rättigheter**.

3.2 En mer hållbar produktion av livsmedel

När det gäller produktionen av livsmedel har företagen enats om målen nedan. Texterna är en sammanfattning och dessa övergripande mål kompletteras med mer detaljerade delmål.

- Djurens hälsa står i fokus och det finns en strävan efter resurseffektivitet, minskat klimatavtryck och ökad biologisk mångfald i produktionen av **animalier**.
- Det råder goda produktionsförhållanden och arbetsvillkor och bekämpningsmedel som medför risker fasas ut i odlingen av **växtbaserade** livsmedel och insatsvaror.
- Hav och sötvatten skyddas, fiskbestånden ges en chans till återhämtning och ett hållbart fiske och vattenbruk säkerställs när det gäller produktionen av **sjömat**.

3.3 Ett mer hållbart utbud av livsmedel

Målet för utbud innebär att butik- och grossistled gör det enklare för konsumenter och kunder att göra hållbara val. Centrala delmål för att lyckas med det är att

- **Vägleda** kunder till mer hållbara val.
- **Öka andelen**
 - **Växtbaserad mat.**
 - **Certifieringar** som KRAV, EU-eko, Svenskt Sigill Naturbete, Svenskt Sigill Klimat, Rainforest Alliance, Fairtrade, Bonsucro, MSC, ASC
 - **Hållbarhetsinitiativ** som är relevanta, trovärdiga och transparenta.
- **“Växa toppen”** det vill säga premiera hållbarhetsmervärden och **“Lyfta botten”** det vill säga fasa ut produkter som inte anses motsvara förutsättningar för hållbarhet.

För att se målen i sin helhet hänvisas till den tekniska versionen av färdplanen som nås via [Färdplan 2030 - Hållbar Livsmedelskedja](#)

3. En första uppföljning av målen

Färdplanen lanserades sommaren 2023 och på våren 2024 genomfördes en första uppföljningen av hur företagen ligger till i relation till målen. Det var en första test och justeringar av formatet kan komma att ske inför nästa uppföljning. Uppföljning bestod av en självskattning där alla företag angav hur de låg till i förhållande till respektive mål. Avsaknad av information har tolkats som lång väg kvar att nå målet.

Syftet med uppföljningen är att identifiera gemensamma framgångar och utmaningar i genomförandet av färdplanen, samt med utgångspunkt från det identifiera behov av samarbete. Detta sett till vad företagen själva och tillsammans kan göra, men också var det finns behov av att påverka politiken eller andra aktörer så att de agerar.

WWF har sammanställt svaren och visar nedan en sammanvägd bild över läget. Förenklingar har gjorts i texten nedan. För att se målen i sin helhet hänvisas till den tekniska versionen av färdplanen som nås via [Färdplan 2030 - Hållbar Livsmedelskedja](#)

Uppföljningen visar att företagen (på en generisk nivå, med vissa individuella skillnader) har en väg kvar för att nå målen. Det krävs nu implementering av målen i företagens enskilda verksamheter och faktiskt genomförande för att företagen ska kunna nå målen. Uppföljning kommer hädanefter att ske årligen för att se framdrift och ringa in områden som är särskilt utmaningar.

3.1 Mål som företagen har nått eller är nära att nå

- Vi har mål och handlingsplaner för klimat.
- Vi har ett systematiskt och kvalitetssäkrat arbete för socialt ansvar.
- Våra animalieprodukter kommer från gårdar som säkerställer att smärtsam behandling av djur inte förekommer och som arbetar aktivt för att minska risk för antibiotikaresistens
- Den soja och palmolja som finns i våra växtbaserade livsmedel är hållbart producerad.
- Sjömaten som vi tillhandahåller är spårad och verifierad.

3.2 Mål som företagen har en väg kvar för att nå

- 2025 har vi mål och handlingsplaner för biologisk mångfald.
- Vi har inga råvaror från avskogade områden eller naturliga ekosystem som omvandlats efter 2020.
- Våra transporter är fossilfria och vi använder enbart fossilfri energi i vår egen verksamhet
- Våra förpackningar är materialåtervinningsbara och gjorda av förnybar eller återvunnen råvara.
- Vi halverar matsvinnet i vår egen verksamhet.
- Våra växtbaserade livsmedel kommer från odlingar som inte använder farliga bekämpningsmedel.
- Vår frukt och grönt kommer från odlingar som är certifierade för goda produktionsförhållanden och arbetsvillkor.
- Våra animalieprodukter kommer från gårdar som har tillräcklig spridningsareal av stallgödsel.
- Den soja och palmolja som finns i foder till animalieprodukter och sjömat är hållbart producerad.
- Vår sjömat kommer från vattenbruk som använder foder som inte innehåller rödlistade arter och som inte innehåller en stor andel fisk och som använder antibiotika på ett ansvarsfullt sätt.
- Vår sjömat är hållbar (certifierad, ”bra val” i WWF:s Fiskguiden och/eller följer andra hållbarhetsinitiativ)

3.3 Mål som företagen behöver arbeta med kontinuerligt

- Vi premierar hållbara produkter och fasar ut ohållbara produkter.
- Vi vägleder kunder till mer hållbara val.
- Vi ökar andelen växtbaserad mat.
- Vi ökar andelen certifierade produkter. Det gäller bl.a. KRAV, EU-eko, Rainforest Alliance, Fairtrade, MSC, ASC, Svenskt Sigill Naturbete. Vi ökar också andelen produkter från andra relevanta, trovärdiga och transparenta hållbarhetsinitiativ.
- Vi genomför åtgärder ökad biologisk mångfald längs vår värdekedja i nära samarbete med våra leverantörer.
- Vi energieffektiviserar i vår egen verksamhet.
- Vi arbetar vi för att öka arealen naturbetesmarker och minska metanavtrycket från animalieproduktionen
- Vi ser till att fossilfri växtnäring används i jordbruket.
- Vi bidrar vi till mer skonsamma fiskemetoder.
- Vi utvecklar nya hållbara marknadskoncept i produktionen av livsmedel.

4. Aktiviteter under 2024

4.1 Kvartalsmöten

Under året har fyra kvartalsmöten hållits. På dessa möten träffas alla företag hos någon av företagen som står som värd för mötet och diskuterar aktuella frågor och fattar beslut som gynnar framdriften i initiativet. Mötet våren 2024 handlade i stor utsträckning om implementering av färdplanen och kommunikation kring den.

I juni genomfördes ett två dagars möte ute i fält på Bjertorp gård. Scandi Standard som då var ny medlem presenterade sin verksamhet och sitt hållbarhetsarbete, foderfrågan var en av de utmaningar som stod i fokus. LRF kom till mötet och presenterade sin rapport "Grön omställning". Alla företag fick delge varandra hur de jobbar med jordbruksfrågan. Företagen diskuterade vad de kan och bör göra, enskilt, tillsammans och med andra aktörer när det gäller omställning av det svenska jordbruket. Lantmännen visade sin försöksgård, experiment med att öka den biologiska mångfalden, omställning till fossilfri gödsel och berättade om sitt arbete med den egna märkningen "Natur och klimat". Scan Sverige arrangerade ett besök på Halla gård och visade hur grisproduktion kan ske på ett mer hållbart sätt.

Bild 6. Q2-mötet 2024 hölls på Bjertorp Gård på Skaraslätten. Foto: Christina Snöbohm, WWF

På mötet i Bjertorp etablerades nya mötesformer. Det bestämdes att kvartalsmötena framöver ska fokusera på erfarenhetsutbyte kring utmaningar och framgångsfaktorer i arbetet med färdplanen. Nya typer av kunskapshöjande korta webinarium ska fortsätta att hållas. Det bestämdes också att det finns behov av att fördjupa sig inom vissa specifika frågor som jordbruk, sjömat, utbud och bekämpningsmedel.

Bild 7. På Q2-mötet hölls diskussioner om ökad biologisk mångfald i spannmålsodling och om en mer hållbar grisproduktion. Foto: Christina Snöbohm, WWF

På höstmötet som hölls hos Fazer delades erfarenheter kring arbetet med biologisk mångfald och på vintermötet hos Axfood delades erfarenheter kring arbetet med klimat.

4.2 Kunskapshöjande webinarium

I april hölls ett webinarium med inriktning på konkurrenslagstiftningen där Konkurrensverket bjöds in för att hålla en presentation och svarade på frågor. I oktober hölls ett webinarium om biologisk mångfald där WWF presenterade WWF:s *Living Planet Report 2024* och vad den innebär för svenska livsmedelsföretag samt hur den kopplar till målen i Hållbar livsmedelskedjas färdplan.

4.3 Fokus på jordbruk och sjömat

En arbetsgrupp har träffats för att diskutera vägarna framåt för ett mer hållbart svenskt jordbruk. En annan arbetsgrupp har mötts och identifierat behovet av ett gemensamt inköpsverktyg för sjömat och möjligheter för det.

4.4 Externa aktiviteter

I mars presenterades “*Det svenska handslaget för en hållbar livsmedelskedja*” på Ekologiska Marknadsdagen och väckte ett stort intresse bland andra aktörer i livsmedelsbranschen. Andra sammanhang där handslaget presenterades under året var på möte med Fairtrade, på vd-möte hos Arla, på Agfopepp och på WWF Virtual Food Week.

4.5 Annat som har gjorts

- ✓ Nytt kommunikationsmaterial för färdplanen togs fram.
- ✓ Uppdatering av hemsidan gjordes i enlighet med den nya grafiken.
- ✓ En mall för uppföljning av färdplanen togs fram.
- ✓ Uppföljning av färdplanen genomfördes, sammanställdes och en GAP-analys togs fram.
- ✓ En utvärdering av arbetet inom Hållbar Livsmedelskedja gjordes genom enkät som 14 av företagen svarade på. Den visade att 86 % är nöjda med arbetet inom initiativet och att 72% anser att det bidrar till att öka omställningstakten i livsmedelsbranschen i Sverige.
- ✓ Ett gemensamt uttalande om färdplanen togs fram som alla medlemsföretag kunde använda sig av under Almedalsveckan.
- ✓ En kortfilm “A Resilient and Sustainable Food System” som innehåller en presentation av Hållbar Livsmedelskedja togs fram av Formas. Se [Hållbara matsystem Master on Vimeo](#)

5. Mer information

Läs mer om initiativet på [Start - Hållbar Livsmedelskedja \(hallbarlivsmedelskedja.se\)](http://Start - Hållbar Livsmedelskedja (hallbarlivsmedelskedja.se)) Där finns färdplanen både som en informativ version och en teknisk version där målen presenteras i sin helhet. Där finns också andra publikationer som initiativet har tagit fram under åren, t.ex. Vägledningen "Hållbara Produkter" som finns på svenska och på engelska och rapporten "Prioriterade åtgärder för biologisk mångfald i svenska odlingslandskap".

5.1 Kontaktpersoner

Christina Snöbohm, WWF
Samordnare Hållbar Livsmedelskedja
christina.snobohm@wwf.se
072 573 2258

Kristina Atkisson, WWF
Samordnare Hållbar Livsmedelskedja
kristina.atkisson@wwf.se
070 887 2717

Kontaktuppgifter till de företag som är medlemmar i Hållbar Livsmedelskedja finns på hemsidan, se [Kontaktpersoner - Hållbar Livsmedelskedja](#).

5.2 Några röster om samarbetet

Anders Axelsson, ICA:

– Ända sedan starten 2015 har Hållbar Livsmedelskedja varit en oerhört viktig plattform för oss på ICA och andra som vill verka tillsammans för mer hållbar produktion, distribution och konsumtion av mat i Sverige. Att vi nu landat i ett Handslag som ger oss gemensamma mål och riktning framåt är oerhört glädjande, och jag vill passa på att tacka alla medlemmar som lagt ner sin själ i detta arbete, liksom WWF som med varm och fast hand drivit arbetet framåt.

Cecilia Isaksson Sajland, Orkla Foods Sverige:

– Vi på Orkla Foods Sverige är stolta över att vara en del av detta banbrytande samarbete för en hållbar livsmedelsbransch. Det är bara genom att arbeta tillsammans som vi kan förändra hela livsmedelskedjan och forma en hållbar livsmedelskedja för framtida generationer.

Emelie Hansson, Martin & Servera:

– Vi restauranggrossister är mitt i värdekedjan mellan produktion och servering – därför är samarbete kring de stora samhällsfrågorna som rör vår bransch jätteviktigt. Vi arbetar naturligtvis med att göra vår egen verksamhet bättre genom fler fossilfria leveranser, mer förnybar energi och ökad effektivitet – men vi vill också att både kunder och leverantörer ska följa med oss på hållbarhetsresan. De stora effekterna når vi först genom förändrade köpmönster och beteenden – och där kan vi inte agera helt på egen hand.

